

Praat prinses eens bij over Stand.nl

De premier had ervoor moeten zorgen dat Máxima ook rekening hield met anderen dan met kosmopolieten, schrijft **Coos Huijsen**.

De opmerking van prinses Máxima over de Nederlandse identiteit (Forum, 25 september) is niet onopgemerkt gebleven. Naar aanleiding van Máxima's recente reactie op het WRR-rapport heeft oud-premier Lubbers terecht nog eens herhaald dat we niet te 'angsthazig' moeten omspringen met de ministeriële verantwoordelijkheid. In mijn voorlaatste boek *De Oranjemythe* (2001) heb ik gesteld dat er van de leden van het Koninklijk Huis terughoudendheid mag worden verwacht, maar dat er toch een 'persoonlijke marge' zou moeten zijn om publiekelijk blij te geven van hun opvattingen. Ik pleitte voor ministeriële verantwoordelijkheid met 'een beperkt eigen risico', dus met de 'ministeriële verantwoordelijke vinger aan de pols'.

Inmiddels hebben leden van het Koninklijk Huis af en toe hun persoonlijke meningen kenbaar gemaakt en dat leverde geen problemen op. Behalve nu het de visie van prinses Máxima op de Nederlandse identiteit betreft en ja, dat was erg voorspelbaar.

In de eerste plaats kan iedereen weten dat de thematiek 'migratie-integratie-nationale identiteit' een politiek mijnenveld vormt. Zowel de Fortuynrevolte als het voor het kabinet rampzalig verlopen Europese referendum vinden hierin grotendeels hun oorsprong. Het is dus weinig zorgvuldig dat de politiek verantwoordelijke bewindslieden het koningschap als bovenpartijdig instituut, dat zich bovendien uiterst nuttig maakt op het gebied van de integratie, uitgerend hier aan wagen.

Daar komt bij dat de aard van het onderwerp en de voorgeschiedenis ervan hebben geleid tot discussies die bol staan van simplificaties, provocaties en wederzijds onbegrip. Grofweg staat hier het spraakmakende deel van de elite dat weinig boodschap heeft aan zoiets als het nationaal eigene en kosmopolitisch is georiënteerd, tegenover dat deel van de 'gewone burgers' dat wél is gehecht aan zijn eigen buurt, stad en land en meent dat hiervan steeds meer verloren gaat. Deze laatste groep vindt dat zijn zorgen en bezwaren te lang zijn genegeerd of zijn afgedaan als 'onderbuikgevoelens'. De 'grachtengordel' staat hier tegenover het radioprogramma *Stand.nl*.

Het brengt de Amerikaanse wetenschapper Christopher Lasch in herinnering, die in de jaren zeventig al wees op de frustraties onder het grote publiek doordat een kosmopolitische georiënteerde elite

zich te weinig gelegen zou laten liggen aan gevoelens van geborgenheid en eigenheid waar dat grote publiek wel aan hechtte. Het lijkt erop dat men onvoldoende heeft onderkend dat de prinses dus terecht kwam in een 'publiek debat met een blootliggende zenuw'. Vervolgens was het ook niet slim om de verdediging over te laten aan minister Vogelaar. Uitgerend op het thema waar de prinses terecht of ten onrechte kritiek ondervindt, neemt Vogelaar immers zelf een zeer omstreden positie in. Haar argumentaties ter verdediging van Máxima kunnen zich daarmee al gauw tegen de prinses keren. Haar stellingname in *Buitenhof* was dan ook contraproductief.

Een 'ministeriële verantwoordelijke vinger aan de pols' zou betekenen dat men prinses Máxima had ontraden zich op dit gladde ijs te wagen. Nadat het kabinet had ontdekt dat het hier een inschattingfout had gemaakt, had de minister-president de verdediging zelf en meteen op zich behoren te nemen. Dit zou constitutioneel correcter zou zijn geweest en hebben getuigd van een zorgvuldige omgang met een instituut dat van belang is voor de sociale samenhang. Ook had hij zich kunnen revalancheren voor zijn aanpak van de kwesties Margarita en Mabel.

Hoewel het dus aan de premier is hierin tijdig en onomwonden stelling te nemen, dient hij tegelijk te voorkomen dat de indruk zou kunnen ontstaan als zou het koningschap het verlengde zijn van de toevallige parlementaire meerderheid. Juist die premiers die op zo'n manier met het koningschap wisten om te gaan, (Drees, Den Uyl, Lubbers, Kok) en het instituut zonodig in bescherming namen, werden ervaren als premiers voor alle Nederlanders.

Wat de sociale cohesie aangaat, behoort het koningschap tot onze maatschappelijke kroonjuwelen. Alleen daarom al is het uitstekend dat leden van het Koninklijk Huis zich weten te verstaan met de opiniëmakende elite. Het is prima dat André van Es prinses Máxima bijstond bij haar inburgering en dat Ina Brouwer en Marcel van Dam zich geroepen voelen haar in *de Volkskrant* (Forum, 9 en 12 oktober) te verdedigen. Maar mensen als Paul Cliteur, Frits Bolkestein en Paul Scheffer kunnen voor een brede koninklijke oriëntatie evenmin worden gemist. Bovendien wordt Nederland echt niet alleen bewoond door intellectuelen.

Het is in dit verband veelzeggend dat we wel een aanduiding hebben voor de smaakmakende elite, 'de grachtengordel', maar niet voor de doorsnee Nederlander, zoals ze in Frankrijk spreken van het 'pays réel'. Uiteindelijk is de groep die daarmee wordt bedoeld in Nederland minstens zo reëel aanwezig. Wie het 'werkelijke Nederland' wil leren kennen, behoeft maar naar *Stand.nl* te luisteren.

Coos Huijsen is historicus.